

Wstęp

Bezpieczeństwo oraz prawa i wolności jednostki wydają się być czasem w pewnym „konflikcie” wobec siebie. Jest tak w pierwszym rzędzie z uwagi na nierzadko różny punkt widzenia na znaczenie tych pojęć w praktyce. Wybór któregoś z nich jako „ważniejszego” implikuje bowiem ingerencję w rolę i znaczenie drugiego. Zapewnienie bezpieczeństwa, w dzisiejszych realiach w szczególności, wiąże się chociażby ze stosowaniem metod wkraczających w swobody jednostki (np. monitorowanie otwartych przestrzeni, kontrola korespondencji, limitowanie możliwości wejścia do niektórych budynków itd.). Uznanie natomiast, że to prymat wolności i praw jest nadrzędny, powoduje, że staje się to również pierwszoplanową dyrektywą dla organów państwa. Dyrektywą nakazującą chociażby odstąpić od części metod i środków gwarantujących wprowadzić wyższy poziom bezpieczeństwa (nigdy jednak niedający pełni gwarancji, co jest po prostu niemożliwe), umniejszających jednakże przy tym (nawet li tylko potencjalnie) poziom intymności jednostki (rozumianej jako brak możliwości postrzegania bez jej woli przez innych tego, co robi) w jej codziennym funkcjonowaniu.

Ten właśnie problem stał u podstaw rozważań, których zwieńczeniem są artykuły zamieszczone w niniejszej publikacji. Otwierają ją opracowania C. Maklesa i Z. Woźniczki odnoszące się do aspektów teoretycznych i historycznych, związanych z pojęciem bezpieczeństwa. T. Miłkowski zajął się z kolei Strategią Bezpieczeństwa Narodowego i dokumentami jej towarzyszącymi, w kontekście wyznaczenia w niej nowego kierunku patrzenia na zagadnienie roli państwa w sferze bezpieczeństwa. Dokument ten podkreśla bowiem wieloaspektowość tego problemu, w której sfera militarna (wojskowa) jest tylko jednym z elementów systemu. W. Kubies opisuje m.in. typologię pojęcia „bezpieczeństwo” i kwestię odczuć społecznych z tym związanych. J. Falecki podjął natomiast próbę przeglądu aktów prawa polskiego pod kątem zobowiązania do współdziałania podmiotów wchodzących w skład systemu zarządzania kryzysowego.

A. Wentkowska, zauważając rolę Policji w systemie bezpieczeństwa państwa, opisała jeden z mechanizmów kontrolnych nad tą formacją, będący w dyspozycji Rzecznika Praw Obywatelskich. W tym samym kontekście (a więc opisywanej powyżej formacji porządku i bezpieczeństwa) J. Domagała i I. Wajda dokonują analizy działania Policji z pozycji przestrzegania praw człowieka oraz etycznych aspektów wolności. Ten swoisty „blok” policyjny kończy M. Kolasa, wskazując na możliwe trudności w ocenie, czym w praktyce może być nieposzlakowana opinia.

Publikację kończą dwa opracowania mające charakter polemiczny z konkretnymi orzeczeniami. J. Paśnik opisuje wyrok Trybunału Konstytucyjnego K 23/11, dotyczący działań operacyjnych służb porządku i bezpieczeństwa (głównie kontroli operacyjnej i bilingów), a M. Ritter i A. Motylewska podejmują próbę oceny skutków ingerencji w prawa i wolności, wywołanych dekretem Rady Państwa PRL (1981 r.) o stanie wojennym.

Oddając w Państwa ręce niniejszą publikację, mamy nadzieję, że będzie ona pozycją ciekawą i skłaniającą do dalszych rozważań. Tezy zawarte w artykułach w całości jednak należą do ich autorów. To oni też – indywidualnie – odpowiadają za ewentualne błędy lub twierdzenia, które zdawać się mogą dyskusyjne. W każdym jednak wypadku wynika to wyłącznie – o czym jestem przekonany – z wielorakich możliwości spojrzenia na zawartą w niniejszym tomie tematykę.

Tomasz Miłkowski